

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság

16.Bf.17/2024/7.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten 2024. év március hó 27. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés bűntette miatt Terhelt1 ellen folyamatban lévő büntetőügyben a Budapest Környéki Törvényszék 13.B.27/2023/7. számú ítéletét helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban 28.111,- (huszonnyolcezer-száztizenegy) forint bűnügyi költség merült fel, amelyet a vádlott köteles az államnak megfizetni.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

[1] Terhelt1 vádlottat a Budapest Környéki Törvényszék 2023. november 15. napján kihirdetett 13.B.27/2023/7. számú ítéletével bűnösnek mondta ki emberölés bűntettében [Btk. 160. (1) bekezdés és (2) bekezdés i) pont]. Ezért őt, öt év szabadságvesztésre és öt év közügyektől eltiltásra ítélte. Úgy rendelkezett, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani, illetve, hogy a vádlott nem bocsátható feltételes szabadságra. A lefoglalt bűnjelek lefoglalását megszüntette és elrendelte valamennyi bűnjel megsemmisítését. Az elsőfokú eljárás befejezéséig felmerült bűnügyi költségből a vádlottat ötszázezer forint állam részére történő megfizetésére kötelezte, még az ezen túlmenően felmerült ötszázkilencvenezer-ötszázötvenhat forint bűnügyi költség állam általi viseléséről döntött.

[2] Az ítélet ellen az ügyész a vádlott terhére, további minősítő körülmény - a cselekmény különös kegyetlenséggel történő elkövetésének – megállapítása és emiatt súlyosabb büntetés kiszabása érdekében fellebbezett.

[3] A vádlott és védő egyaránt eltérő minősítés, gondatlan emberölés vétségének megállapítása és enyhébb büntetés kiszabása érdekében jelentett be jogorvoslatot.

[4] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.927/2023/3. számú átiratában az ügyészi fellebbezést fenntartotta, a védelmi fellebbezéseket alaptalannak értékelte.

[5] Másodfokú nyilvános ülés kitűzését indítványozta [Be. 599. § (1) bekezdés].

[6] Rögzítette a teljeskörű felülbírálat szükségességét [Be. 590. § (1) és (2) bekezdés].

[7] Úgy értékelte, hogy az elsőfokú bíróság a perrendi szabályokat alapvetően betartotta. Hatályon kívül helyezésre okot adó abszolút, illetve relatív eljárási szabályt nem sértett. Ugyanakkor észrevételezte, hogy az elsőfokú bíróság a vádban indítványozott ellenére nem intézkedett a sértett érdekében ügygondnok kirendeléséről. Kifejtette ugyanakkor azt is, hogy ez a mulasztás érdemben nem érinti az elsőfokú ítélet felülbíráltóságát, relatív eljárási szabálysértés, amely a másodfokú eljárásban az ügygondnok kirendelésével orvosolható.

[8] Az elsőfokú ítélet megalapozottságát javarészt teljesnek tekintette, megállapította, hogy a törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségét maradéktalanul teljesítette, a megállapított tényállás iratszerű és hiánytalan. Részleges megalapozatlanságként, tényből tényre vont logikailag hibás következtetésként értékelte azonban az ítéletnek azt a megállapítását, hogy különleges helyzetében a vádlott nem gondolt arra, hogy a sértettet még életében a fészerben állat sebesítheti meg (elsőfokú ítélet [18] II. mondat). E tekintetben a következtetés alapjául szolgáló tényekre és a vádlott ezzel kapcsolatos ismereteire hivatkozott, vagyis, hogy a vádlott és családja 2014 óta él az ingatlanban, a kerítés állapota erősen leromlott volt, a házhoz földút vezet és erdős, fás, illetve mezőgazdasági terület veszi körül. Ezért logikailag az lenne a helyes ténykövetkeztetés, hogy az állat-támadás lehetősége felmerült a vádlott tudatában és azzal szemben közömbösséget tanúsított. Emiatt mellőzni indítványozta az elsőfokú ítélet [18] pontjának II. mondatában írt megállapítást, melyet az általa indokoltnak ítélt megállapítással kért helyettesíteni. A szükségesnek ítélt tényállás korrekció alapján megállapíthatónak látta azt is, hogy a vádlott az ölési cselekményt a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére egyúttal különös kegyetlenséggel követte el.

[9] Nem tartotta helyesnek azt a védelmi álláspontot, hogy a vádlottat a sértett halála tekintetében csak gondatlanság terheli. Rámutatott, hogy a vádlott titkolta a terhességét, nem járt terhesgondozásra, igyekezett eltüntetni a szüléssel együtt járó nyomokat, a csecsemőt ellátatlanul hagyta, segítséget nem kért, olyan helyzetet teremtett, hogy a sértettnek mások se tudjanak segíteni, amelyek a szándékos, sőt célzatos elkövetést igazolják.

[10] A büntetés súlyosítását a cselekmény kétszeres minősülése miatt, a büntetési célok elérése érdekében látta szükségesnek. A további jogkövetkezmények tekintetében sérelmezte, hogy a bíróság a vádlottat mentesítette a bűnügyi költség több mint fele részének a megfizetése alól. Rámutatott, hogy ez csak akkor lehetséges, ha a felmerült költség a

bűncselekmény tárgyi súlyához képest aránytalanul nagy, [Be. 574. § (5) bekezdés] erről azonban minősített emberölés esetén nem lehet beszélni.

[11] Összefoglalóan azt indítványozta, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, eltérő minősítés megállapítása mellett a vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás mértékét lényegesen súlyosítsa és a vádlottat valamennyi felmerült bűnügyi költség megfizetésére kötelezze.

[12] Indítványozta továbbá, hogy a másodfokú bíróság eljárásában a sértett részére rendeljen ki ügygondnokot, az ügygondnoknak kézbesítse az elsőfokú ítéletet és őt értesítse a másodfokú nyilvános ülésről.

[13] A védő jogorvoslatának írásbeli indokait „fellebbezés-kiegészítésben” fejtette ki.

[14] Az elsőfokú bíróság eljárását perrendszerűnek, az ítélet megalapozottságát teljeskörűnek értékelte. Az ügyészi átiratban kifejtettekkel szemben egyetértett az elsőfokú ítélet [18] II. mondatában rögzített tartalmakkal. Arra hivatkozott, hogy a vádlottól a szülés utáni helyzetben nem volt elvárható az, hogy a gyermek elhelyezésének körülményeit egy esetleges állat behatolása szempontjából is értékelje.

[15] Megismételte azt az álláspontját, hogy a vádlottat a halál bekövetkezése tekintetében csak gondatlanság terheli. Azzal érvelt, hogy amennyiben a vádlott egyenes ölési szándékkal cselekszik, azt más módon is megtehetette volna, mellyel azonban nem élt. Az ily módon eltérő minősítés a büntetés lényeges enyhítését indokolja, emellett méltányosság miatt helyesnek tartotta, hogy az elsőfokú bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselése alól részben mentesítette.

[16] Összegzően azt indítványozta, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, a vádlott cselekményét eltérően, gondatlan emberölés vétségnek minősítse, és erre tekintettel a szabadságvesztés tartamát lényegesen enyhítse.

[17] A fellebbezések joghatályosak. Azokat az arra jogosultak, az ítélet kihirdetés útján történő közlését követően nyomban bejelentették [Be. 582. § (1) bekezdés].

[18] A másodfokú bíróság az ügyet nyilvános ülésre tűzte ki [Be. 599. § (1) bekezdés].

[19] A másodfokú nyilvános ülésen az ügyész a fellebbezést változatlan tartalommal fenntartotta.

[20] Hangsúlyozta a cselekmény valamennyi érintett számára tragikus voltát.

[21] A cselekmény különös kegyetlenséggel történt elkövetése tekintetében korábbi – a tárgyi környezet jellemzőire vonatkozó – érvei mellett rámutatott arra is, hogy a szülés gyorsan zajlott, a sértett kihelyezéséig mintegy fél óra már eltelt, melyet a vádlott „gondolkodással” töltött, így nem volt olyan speciális fizikai és mentális helyzetben, ami akadályozta volna annak a reális felmérésében, hogy a fészerbe állat juthat be és megsebesítheti a sértettet.

[22] Változatlanul indokoltnak látta hosszabb tartamú szabadságvesztés és közügyektől eltiltás kiszabását, ugyanakkor hangot adott annak a véleményének is, hogy a szabadságvesztés tekintetében megfelelőnek látja a büntetés enyhítését lehetővé tevő rendelkezés alkalmazását és a főszabályként irányadónál eggyel enyhébb végrehajtási fokozat meghatározását.

[23] Változatlan indokok alapján továbbra is sérelmezte a bűnügyi költség viselésére vonatkozó elsőbírói rendelkezést.

[24] A másodfokú nyilvános ülésen a védő a jogorvoslatát fenntartotta.

[25] Kifejtette, hogy a vádlott szülést követő, sajátosnak tekintett mentális állapotát szakértői vélemény alapján állapította meg a törvényszék, attól szakértői bizonyítás nélkül nem lehet eltérni. Az elsőfokú bíróság így irányadóan rögzítette az állattámadás előre látásának a hiányát, amely önmagában gátját képezi, hogy a bíróság az ügyészség által szorgalmazott további minősítő körülményt megállapítsa.

[26] Megismételte, hogy a gyermek megszületésével a vádlott számára egy érzelmileg elutasított élethelyzet manifesztálódott, amelyben a vádlott a szülés okozta trauma és személyiségjegyei folytán nem tudott racionális döntést hozni. Utalt rá, hogy a vádlott a gyermeket némileg betakarta, amely arra mutat, hogy a halálos eredmény elmaradásában, ha könnyelműen is, de bizakodott. Meggyőződése szerint a vádlottat a gyermek halála tekintetében tudatos gondatlanság terheli, a gondatlan emberölés vétségét követte el, amely törvényi üldözöttsége folytán is enyhébb jogkövetkezmények alkalmazását indokolja.

[27] A vádlott az utolsó szó jogán nem kívánt felszólalni.

[28] A fellebbezések nem alaposak.

[29] Az elsőfokú bíróság ítéletét támadó fellebbezés esetén, fő szabályként a felülbírálat teljes körű. A másodfokú bíróság a fellebbezéssel sérelmezett ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja, független attól, hogy ki milyen okból fellebbezett [Be. 590. § (1) bekezdés]. A teljeskörű felülbírálatot a törvény a fellebbezés meghatározott okai,

illetve terjedelme esetén korlátozza, ilyen esetben a felülbírálat az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezésére, illetve részére, valamint a törvényben tételesen meghatározott további tárgykörök felülbírálatára terjedhet ki. [Be. 590. § (3) bekezdés].

[30] Jelen ügyben a fellebbezések az elsőfokú ítéletnek nem kizárólag a törvényben felsorolt eseteit támadták, ezért a másodfokú bíróság az ítélet megalapozottságát, az ítéletnek a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását egyaránt vizsgálta [Be. 590. § (2) bekezdés].

[31] A felülbírálat első lépése az eljárási szabályok ezen belül is a mérlegelést nem tűrően hatályon kívül helyezéshez vezető eljárási szabályok megtartásának az ellenőrzése. Ezt követi a perrend további, az adott eljárás szempontjából releváns rendelkezései érvényesülésének a vizsgálata. Az ítéltábla ez utóbbi körében ellenőrzi az indokolási kötelezettség alapvető, a megalapozottság vizsgálatát lehetővé tevő szabályainak a teljesítését is [Be. 561. (3) bekezdés d) pont], ugyanakkor a mérlegelés tartalmi elemeinek a vizsgálatára, csak a megalapozottság körében tett megállapításokat követően kerül sor. A relatív eljárási szabálysértéseket lehetőség szerint a másodfokú eljárásban orvosolni kell, a lehetőség hiányában pedig arról kell állást foglalni, hogy ez jelentős hatással volt-e egyes, a törvényben meghatározott kérdések elbírálására [Be. 609. § (1) bekezdés].

[32] Az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat példaértékűen megtartotta, ebből következően hatályon kívül helyezést szükségessé tevő eljárási szabály sem sérült.

[33] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy:

[34] - A törvényszék az előkészítő ülésen a szükséges alapossggal vizsgálta a vádlott kezdeti, bűnöséget beismerő és tárgyalás jogáról lemondó nyilatkozata elfogadhatóságának a feltételeit [Be. 504. (1), (2) bekezdés]. A vádban foglalt tények egyedi vizsgálatával egyértelművé vált, hogy a vádlott vitatja a cselekmény minősítése szempontjából lényeges, egyes vádban írt körülményeket. Ennek felismerése mellett a vádlott a beismerő nyilatkozatát – annak elfogadásáról történő döntést megelőzően – utóbb megváltoztatta még az előkészítő ülésen, beismerésére nem került sor.

[35] - A törvényszék a vádlott férjét, valamint férje egyenesági rokonát megfelelően figyelmeztette a mentességi jogára, szabályosan, végzéssel határozott a vallomás-megtagadás törvényi feltételének a fennállásról, majd ismertette e tanúknak a nyomozás során tett vallomásait [Be. 171. §, 177. § (4) bekezdés, 175. §].

[36] - Az elsőfokú bíróság az ügyészség indítványának megfelelő körben, a perrendi szabályok szerint ismertette egyes tanúk nyomozás során tett vallomását [Be. 527. § (2) bekezdés].

[37] - Ugyancsak törvényesen vonta be az eljárásba eseti szakértőként a nyomozás során szakvéleményt adó, a bírói szakban azonban már tevékenységét szüneteltető pszichológus

szakértőt. A pszichológus szakértő a nyomozás során a vádlott személyes vizsgálata alapján alakította ki a véleményét. Az adott területen a közvetlen észlelés meghatározó. Ha ezzel kapcsolatban a szakértőtől a bíróság felvilágosítást kíván kérni, de a véleményt adó állandó szakértőként már nem hallgatható meg, ez csak új állandó szakértő alkalmazásával, új vizsgálattal és új egyesített vélemény elkészítése után, vagy az eredetileg eljáró szakértő eseti kirendelésével fogatosítható. Az új kirendelés kétségkívül ellentmondana az ésszerű eljárás követelményének, eseti szakértő alkalmazása olyan „egyéb szakmai ok”, amely az alkalmazott megoldást indokolja [Szaktv. 4. § (4) bekezdés b) pont].

[38] Az elsőfokú ítéletből egyértelműen megállapítható, hogy a törvényszék mely bizonyítékokat, milyen indokok alapján tekintet hitelesnek és vett alapul a tényállás megállapítása során [Be. 561. § (3) bekezdés d) pontja], úgyszintén az is, hogy a bizonyítékok értékelését a törvényi kívánalmaknak megfelelően elvégezte [Be. 167. § (4) bekezdés].

[39] A fellebbviteli ügyészség az elsőfokú eljárásban megvalósult perrendi szabálysértésnek tekintette, hogy a törvényszék a vádiratban írt indítvány ellenére nem zárta ki a vádlottat, illetve férjét, mint törvényes képviselőt az eljárásból és nem rendelt ki ügygondnokot az elhunyt sértett képviselőjére.

[40] Ha a sértett a büntetőeljárás megindítása előtt meghal, helyébe hozzátartozója, illetve törvényes képviselője is léphet, a jogutód a sértetti jogokat gyakorolja, polgári jogi igényt azonban nem érvényesíthet [Be. 52. § (1) bekezdés]. A vádemelés után a bíróság a törvényes képviselőt kizárja az eljárásból – más esetek mellett – akkor is, ha a törvényes képviselő érdekei az általa képviselt személy érdekeivel ellentétesek [Be. 73. § (5) bekezdés b) pont]. Ebből az következik, hogy a törvényes képviselőnek ténylegesen képviselnie kell a jogosultat és nem elég a képviselési jogosultság absztrakt lehetősége. A bíróság – többek között – akkor rendel ki ügygondnokot, ha a sértettnek nincs olyan törvényes képviselője, akire nem állapítható meg kizárási ok [Be. 73. § (1) bekezdés b) pont]. A kizárás intézményének más eljárási pozíciókat érintő irányadó gyakorlata egyértelmű a tekintetben, hogy a kizárás feltételeinek az esetleges fennállása csak valós tények alapján vizsgálható. A döntés mindkét, egymást logikailag is feltételező kérdés tekintetében határozati formát igényel. A határozat nem ügydöntő, de nem is pervezető jellegű, végzéssel történik, indokolni kell és csak az elutasítás fellebbezéssel támadható [Be. 579. § (2) bekezdés; Be. 73. § (3) bekezdés].

[41] Megállapítható, hogy a vádirat tartalmazta az ügyészség hivatkozott indítványát és az is, hogy a törvényszék átiratban tájékoztatta az ügyészséget, hogy a törvényes képviselők kizáráshoz és ezt követően az ügygondnok kirendeléséhez az szükséges, hogy az érintettek sértetti jogutódként fellépjenek (bírósági iratok. 1-3.). Ezt követően a törvényszék határozati formában nem döntött az indítványról. Ezért, az elsőfokú bíróság eljárása törvényes volt annyiban, hogy a sértett szüleit, mint törvényes képviselőket nem zárta ki az eljárásból és erre tekintettel nem rendelt ki ügygondnokot, mert a vádlott és férje nem léptek fel sértetti jogutódként az eljárásban, ilyen minőségben jogokat sem kívántak gyakorolni, vagyis az érdekellentét vizsgálata ebben a helyzetben értelmezhetetlen. A törvényszék eljárása formai szempontból eltért a perrendi szabályoktól, mert nem határozattal döntött az indítványról, és döntésével szemben a jogorvoslati jogosultság sem érvényesülhetett. Az utóbbi perrendi eltérés azonban az ítéltábla eljárásában orvosolható volt a másodfokú eljárásban

előterjesztett azonos tartalmú ügyészi indítvány határozati formában történő elbírálásával és a jogorvoslati jog biztosításával (másodfokú nyilvános ülés jegyzőkönyv 2. oldala).

[42] A megalapozottság vizsgálata körében a másodfokú bíróság a következő jogszabályi rendelkezéseket, joggyakorlati iránymutatásokat és megfontolásokat vette figyelembe.

[43] A megalapozatlanság és a részleges megalapozatlanság eseteit a perrend tételesen meghatározza [Be. 592. § (1) és (2) bekezdés], ezen kívüli ok megalapozatlanságként nem értékelhető. A megalapozottság az ítéletben rögzített tények tekintetében vizsgálendő. A tényállás részét nem kizárólag az ítéletszerkesztési szempontból szorosabb értelemben vett tényállásban foglalt megállapítások képezik, hanem mindazok a tények is, amelyek az ítéletben az indokolás egészében megállapításra kerültek (BH2016. 163.).

[44] A tudati tény is tény és mint ilyen, a tényállás része, vizsgálatára a megalapozottság vizsgálatának és korrekciójának a szabályai vonatkoznak. Ugyanakkor nem minden, a terhelt tudattartalmára tett ítéleti megállapítás tekinthető tudati ténynek, az aktuális tudattartalomra, ekként szándékosságra (avagy gondatlanságra), illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami ekként jogkérdés (BH2021. 35.). A másodfokú bíróság álláspontja szerint a tényállásban azokat a külvilágban megjelenő és a tudatban feltárhatóan és valóban meglévő tartalmakat, vagy a releváns tudati tartalom hiányát kell rögzíteni, amelyek előfeltételként szükségesek ahhoz, hogy a bíróság állást foglalhasson a tényállásszerűség tekintetében és a bűnösség körébe tartozó jog-következtetéseiben. A tudat valós tartalma, vagy releváns tartalmának a hiánya általában ténykövetkeztetéssel állapítható meg, ilyenkor a közvetett bizonyítás szabályai vonatkoznak rá, „egyaránt vizsgálendő a tény-, illetve tárgyszerűség, a logikai zárttság és - a formállogika ellensúlyaként - a relevancia” (BH2021. 35.). Esetenként azonban a terhelt közvetlen bizonyítékot szolgáltatnak saját tudatuk cselekménykori tartalmára is, ekkor a bizonyíték hitelességére vonatkozó szabályok szerint kell azt értékelni. A jogi következtetések körébe tartozó tudati elemek - a cselekmény következményeinek a kívánása, a következményeire való belenyugvás, a következmények elmaradásában való könnyelmű bizakodás, vagy rá gondolás hiányának a felróhatósága – a jogi értékelés körébe tartozó fogalmak, megállapításuknál a törvényi meghatározások és a joggyakorlat által kimunkált szempontok irányadóak. A jogi következtetések körébe tartozó tudati elemek tényállásban történő szerepeltetése „nem kifogásolható” ettől azonban ezek a megállapítások nem veszítik el azt a jellegüket, hogy a jogi értékelés körébe tartoznak és felülbírálat esetében is ezt eljárásjogi helyzetét osztják.

[45] Jelen ügyben a másodfokú bíróság a tényállás részének tekinti az elsőfokú ítélet személyi és történeti tényállásaként megjelölt [4]-[20] bekezdésében rögzítetteket.

[46] E körön kívül rögzített tényként a tényállás részének tekinti azt a megállapítást, hogy:

– A szüléssel összefüggően jelentkező speciális fizikai és pszichikai állapot, valamint a vádlott személyiségjegyei megkönnyítették a cselekmény elkövetését (elsőfokú ítélet [33]).

[47] – A cselekmény után a család egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi támogatása megkezdődött, a fogamzásgátlás támogatással megoldott, a vádlotti sérvet megműtötték, a gyermekeket védelembe vették, a családtámogatás példás” (elsőfokú ítélet [39]).

[48] E megállapításokat az elsőfokú bíróság is tényként kezelte és a büntetéskiszabás körében értékelte is. A másodfokú bíróság szemlélete szerint a büntetéskiszabás szempontjából lényeges részeket a tényállás részének kell tekinteni, mert megállapításuk bizonyítással, illetve a bizonyíték hitelességének a mérlegelésével történik és szerepe jelentős a jogkövetkemények meghatározásában.

[49] Az elsőfokú ítéletben megállapított tények csaknem kizárólagosan megalapozottak, a tényállás túlnyomórészt megalapozott.

[50] A törvényszék a vád tárgyává tett tények körében a bizonyítékokat feltárta. A bizonyítási indítványoknak eleget tett, a szakértői bizonyítást a közvetlen felvilágosítás kérés lehetőségének az érvényesítése mellett folytatta le.

[51] A megállapított tények csaknem mindenben megfelelnek a hitelesként elfogadott bizonyítékok tartalmának, ugyanakkor esetenként az iratszerűség hiánya tetten érhető volt. A logikai következtetés eredményeként megállapított tények egy kivételtől eltekintve helyesek, amely kivétel azonban nem azonos az ügyészség által támadottal.

[52] A jelzett megalapozottsági hibák az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságát eredményezték [Be. 592. § (2) bekezdés c) és d) pont], amely a tényállás helyesbítésével az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő iratok tartalma alapján, helyes ténybelikövetkeztetéssel orvosolható volt [Be. 593. § (1) bekezdés a) pont].

[53] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet [14] bekezdését – mint az elfogadott bizonyítékok tartalmából kétséget kizáróan nem következőt – mellőzi. E bekezdésben a törvényszék azt rögzítette, hogy: „Ahogy közeledett a szülés ideje, egyre biztosabbá vált terhessége, s elhatározta a gyermeket nem helyezi inkubátorba, nem neveli fel, hanem megtesz mindent azért, hogy miként várandóssága, a szülés és a magzat/gyermek léte is rejtve maradjon.” Ezzel a törvényszék tartalmában olyan megállapítást tett, hogy a vádlott már a szülés előtt határozott, vagyis végső döntést hozott a megjelölt kérdésekben. Ugyanakkor:

[54] Az elsőfokú bíróság elfogadta a vádlott saját tudattartalmára vonatkozó vallomásait (elsőfokú ítélet [27]). E kérdésekben a vádlott gyanúsított kihallgatása során a következőket nyilatkozta: „kérdés: Nem gondolt arra, hogy a gyermeket megtartsák? válasz: Nem. kérdés: Nem szeretett volna negyedik gyermeket? válasz: Nem. kérdés: Nem gondolt arra, hogy megszüli a gyermeket és kórházban hagyja, vagy örökbe adja? válasz: Nem, mert mint édesanya nem tudtam volna ezt tenni, de nem is akartam negyedik gyermeket. kérdés: Amikor 2021. novemberében érezte, hogy baba van a hasában, nem gondolt arra, hogy elmegy

orvoshoz? Válasz: De gondoltam, csak lelkileg nem éreztem magam ahhoz megfelelő állapotban.” (gyanúsított 2022. február 16. napon 19 óra 15 perckor megkezdett kihallgatása). A „nem gondolt arra” kérdések értelmezhetők úgy is, hogy a taglalt lehetőség felmerült a vádlottban, azt mérlegelte és ennek eredményeként nemleges döntést hozott, vagyis „elhatározta”, hogy a lehetőséggel (inkubátorba helyezés, a gyermek felnevelése, a terhesség és a szülés más előtti felvállalása, orvoshoz fordulás) nem él, ez pedig önmagában jelentősen leszűkítené a gyermek megölésén kívül fennmaradó lehetőségek körét. Az idézett vallomásrészek azonban jelenthetik azt is, hogy a kért lehetőség – leszámítva az orvoshoz fordulást – fel sem merült a gondolatában, vagyis azt nem is mérlegelhette, tekintetében nem is dönthetett. Ezért az elhatározásra vont tudati ténykövetkeztetés nem felelt meg a kizárólagosság követelményének.

[55] – A törvényszék ugyancsak elfogadta a tárgyaláson meghallgatott orvos, elmeorvos és pszichológus szakértők egybehangzó véleményét. E vélemények alapján az állapítható meg, hogy a vádlott a szülésig ténylegesen nem döntött a gyermek sorsáról. A negyedik gyermeket „nem szeretett volna, de nem volt rá hatékony megoldása” (szakértő4: /7. tjk. 9. oldal), a rossz döntés a szülés után születik meg, ül a WC-n, hosszan gondolkodik, hogy mi legyen (szakértő1: /7. tjk. 9. oldal), „nem látja komplexen a helyzetet (...) nem tudja a fejében rendezni, összerakni (szakértő5: /7. tjk. 11. oldal). Ezért a szülést megelőző időben kialakult elhatározásra vont tudati ténykövetkeztetés nem felelt meg az elfogadott bizonyítékok közvetlen tartalmának sem.

[56] A gyermekkel kapcsolatos szülést megelőző elhatározás tényállási rögzítése új tényként jelentkezett volna a vádlotti szándék kialakulásának a folyamatában, az elkövetéshez viszonyított ideje tekintetében, amely a cselekmény és a vádlott konkrét társadalomra veszélyessége szempontjából jelentős körülmények.

[57] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet [32] bekezdésének a második mondatából mellőzi azt a megállapítást, hogy: „mindent megtett azért, hogy a gyermektől és a felelősségre vonás alól is megszabaduljon az által, hogy őt kitette, magára hagyta és ezzel megölte, majd létét is letagadta”. A megállapítással a törvényszék az kívánta alátámasztani, hogy a vádlott tudatállapota megtartott volt. A felhozott érvek azonban ezen túlmutathatnak. A nem pontosan körül határolt felelősségre vonás alóli mentesülésre törekvés felvetheti a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés céljából történő cselekvést is. Az ilyen azonban az aljas célból történő elkövetés megállapítása szempontjából jelentős lehet (BH2019. 4.). Az eljárásban arra nem volt adat, hogy a vádlott tartott volna az akár családon belül történő, akár hatósági felelősségre vonástól, így az idézett rész mellőzése szükséges volt.

[58] Az ügyészség logikailag hibás ténykövetkeztetés eredményének tekintette annak a rögzítését, hogy a vádlottban „fel sem merült, hogy még élete alatt a fészerben a gyermeket állat támadja meg” (elsőfokú ítélet [18] II. mondat).

[59] A tényállásnak ezt a részét azonban a törvényszék nem ténykövetkeztetéssel, hanem közvetlen módon, a vádlotti vallomás erre vonatkozó részének elfogadásával állapította meg. A vádlott taglalt tudattartalma tekintetében ténykövetkeztetés alkalmazására akkor lett volna

szükség és a ténykövetkeztetés helyessége is akkor lenne vizsgálható, ha a vádlott erre a kérdésre nem tesz vallomást, vagy tesz ugyan, de azt, a törvényszék nem tekinti hitelesnek. Ezzel szemben, az elsőfokú bíróság ítéletében is rögzítette, hogy a vádlott az előkészítő ülésen úgy nyilatkozott, hogy fel sem merült benne, hogy a sértettet a fészében állat megrághatja (elsőfokú ítélet [26]). A törvényszék a vádlott vallomását a tudattartalmak tekintetében is elfogadta (elsőfokú ítélet [27]). A vádlotti vallomás hitelességével kapcsolatos meggyőződését megindokolta (elsőfokú ítélet [28]). A bizonyíték mérlegelése tekintetében logikai hibát nem vétett, indokai ellenőrizhető módon megismerhetők, ezért a bírói meggyőződés eredményét a felülmérlegelés tilalma védi. A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma annyit jelent, hogy a fellebbviteli bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelességéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette (EBH2019. B. 9.)

[60] Hozzáfüzi a másodfokú bíróság, hogy az értékelés eredményével maga is egyetértett. E tekintetben alapvetően az elsőfokú bíróság érveit megismételve a következőket emeli ki.

[61] - A vádlott saját tudattartalmának más mozzanataira tett vallomásrészeit az elsőfokú bíróság ugyancsak hitelesnek, feltáró jellegűnek értékelte. E tények tekintetében a vádlotti vallomás hitelességét az eljárás erre jogosult résztvevői – így az ügyészség sem – vitatták. A vádlotti vallomás önmagában és egészében történő vizsgálata azt erősíti, hogy a hiteleség ellentétes bizonyíték hiányában nem kérdőjelezhető meg.

[62] - A vádlotti vallomás hitelességét cáfoló körülmény egyébként nem merült fel. Az elsőfokú bíróság is rámutatott, hogy a kerítés a kisebb testű, mozgékony állatok behatolását nem akadályozza meg, még akkor sem, ha hiánytalan (elsőfokú ítélet [38]). A megállapítás igaz arra az esetre is, ha fészerek van csukható ajtaja. A sérülést nem behatoló állat, hanem „házhoz szokott macska” okozta (elsőfokú ítélet [18]). Az ügyészség nem állított és nem bizonyított olyan tény, hogy akár a családdal élő macska, akár más állat korábban is megtámadta volna az ott lakókat – különösen a gyermekeket – vagy hogy a vadon élő állatok bejártak az ingatlan udvarára, vagyis a vádlottnak tapasztalattal kellett rendelkeznie a veszélyforrásról.

[63] - A hitelességet alátámasztó körülmény az elmeszakértő elfogadott véleménye is, amely megállapította, hogy szülés közben és utána a szülő tudata fókuszált, vagyis jellemzően nem terjed ki bizonyos környezeti körülmények (kerítés állapota, fészék zárhatósága, a ház környékét jellemző flóra és fauna) mérlegelése. Ugyancsak a rá gondolás hiányára vonatkozó vádlotti nyilatkozat hitelességét erősíti az is, hogy a vádlottnak személyiségjegyei miatt nehézséget jelent a problémák hatékony megoldása, az adott helyzetben pedig egy számára igen jelentős problémára kellett volna hatékony választ adnia, ami a gondolatok fókuszáltságát tovább fokozták.

[64] A másodfokú bíróság határozatát a megalapozottá tett tényállásra alapította [Be. 591. § (1) bekezdés, Be. 593. § (3) bekezdés].

[65] A másodfokú bíróság a bűncselekmény elkövetésének, a cselekmény minősítésének az ellenőrzése körében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen következtetett a vádlott bűnösségére és helyes a bűncselekmény minősítése is.

[66] Törvényesen történt az elkövetéskor hatályban lévő büntetőtörvény alkalmazása [Btk. 2. § (1) bekezdés] (elsőfokú ítélet [41]), a törvény elkövetés utáni változásai a vádlott cselekményének az elbírálását érdemben nem is érintették.

[67] A vádlott cselekménye az emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bekezdés] tényállásszerű.

[68] A sértett élt, életképes volt majd születését követően rövid idő után azért halt meg, mert a kifejezetten hideg környezetben történő elhelyezése miatt olyan mértékben lehűlt a testhőmérséklete, amely már nem tette lehetővé szerveinek, élettani folyamatainak a működését. A test lehűtése egyenes oksággal vezetett az újszülött gyermek halálához. E magatartás több mint kötelességellenes nem tevés, vagyis az ellátás nem teljesítése. A hidegbe történő kihelyezés tevéssel megvalósított, célra irányzott elkövetés, aktív magatartás.

[69] A jelen ügyben tapasztalt előzmények és elkövetési mód magán hordozza az újszülöttek sérelmére megvalósított emberölési cselekmények szokványos jegyeit: a titkolt terhességet és szülést, a szüléshez adott segítség, valamint a szülés utáni gyermekellátás lehetőségének a kizárását, az újszülött életével összeegyeztethetetlen környezetbe történő elrejtést. E jegyeket a joggyakorlat célzatos cselekményként értékeli (BH2023. 290., BH1995. 439.), melynek érvénye fokozott, ha az elkövető több szülési, újszülött gondozási tapasztalattal rendelkezik. Ezért törvényes volt a halál bekövetkezése tekintetében a célzat megállapítása (elsőfokú ítélet [43]).

[70] A védő gondatlan eredményokozással kapcsolatos érvei a fent taglalt indokok alapján nem foghattak helyt.

[71] Az elsőfokú bíróság törvényesen állapította meg, hogy a vádlott cselekményét súlyosabb megítélés alá esően, minősített módon, tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el [Btk. 160. § (2) bekezdés i) pont]. E minősítés szempontjából kizárólag a sértett életkorának van jelentősége, közömbös tehát, hogy védekezésre képes volt-e vagy sem. E minősített eset alá tartozik az újszülött megölése, nevezetesen az, amikor a szülő nő gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli. (3/2013. Büntető jogegységi határozat, továbbiakban: BJE.).

[72] A törvényszék helyesen döntött akkor is, amikor más minősítő körülményt nem látott megállapíthatónak. Az, hogy az elkövető titkolja a terhességét, nem tesz előkészületeket a szülésre, s nem vesz igénybe orvosi ellátást, gondozást sem, önmagában még nem alapozza meg a cselekmény előre kiterveltkénti minősítését (3/2013. BJE II.9.) (elsőfokú ítélet [47]). Az előre kiterveltséget a tervszerű és céltudatos magatartás jellemzi, ez az ölési cselekmény

részleteinek átgondolását, viszonylag hosszabb időn át történő fontolgatását, a cselekmény elkövetési szakaszainak megfelelő mozzanatok mérlegelését jelenti (BH2021. 188.). Ezek a körülmények mind a szülést megelőzően, mind annak kapcsán jelentkezhetnek. A vádlottat terheessége és a szülés alatt éppen az jellemezte, hogy a negyedik gyermek születése által jelentkező nehézségeket, mint problémát elhárította magától, nem volt képes átgondolni a helyzetét, így e minősítő körülmény megállapíthatóságának a feltételei egyértelműen hiányoztak.

[73] Ugyancsak nem állapítható meg az elkövetés különös kegyetlen volta. Akkor sem, ha a közfelfogás szerint még oly borzalmas is az, ha a halálhoz vezető folyamathoz társulón egy macska az újszülött sértett egyik kézfejének valamennyi ujját lerágja és az egyik sarkát is megcsónkítja. A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt ölési cselekmények vonhatók. E tekintetben a sértett ténylegesen átélt fájdalomérzetének a minősítés szempontjából nincs jelentősége. A minősítő körülményért való felelősség azonban csak akkor állapítható meg, ha az elkövető tudata az elkövetés idején átfogja a végrehajtás különös kegyetlenségét. A tudati átfogottság azt jelenti, hogy a különös kegyetlenség megállapítását megalapozó körülmények – így az azt megvalósító mechanizmus is - valóban megjelentek az elkövető gondolati világában. (3/2013. BJE II.4.) A másodfokú bíróság nem vitatta azt a jogi értékítéletet, hogy a még élő embernek az „állattal történő feletetése” megalapozza a különös kegyetlenséggel történő elkövetést, azonban rá kell mutatni arra, hogy jelen ügyben az evés általi elpusztítás nem történt meg. Azt kell értékelni, hogy az élet más okfolyamat mentén zajló kioltásához társuló, az ujjak fokozatos elvesztésével járó fájdalom átélése megalapozza-e a vizsgált minősítő körülményt. A fájdalom jellege és elhúzódó volta miatt a halál bekövetkezésének azt a módját a tárgyi ismérvek alapján a másodfokú bíróság is a különös kegyetlenséggel megvalósított cselekmények közé sorolja. A tárgyi ismérvek mellett azonban a felelősség megállapításához, hiányzik a vádlott ezzel kapcsolatos bűnössége, vagyis annak az előrelátása, hogy a kihülés folyamatához egy ilyen megsebesítési folyamat is társulhat. Ezért a minősítő körülmény megállapításának a büntetőjogi felétele hiányzik, az alanyi oldal hiánya okán.

[74] A másodfokú bíróság vizsgálta, hogy a törvényszék által kiszabott büntetés betölti-e törvényi célját, vagyis a társadalom védelme érdekében alkalmas-e annak a megelőzésére, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el [Btk. 79.§]. A büntetést a büntetőtörvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez [Btk. 80. § (1) bekezdés].

[75] A cselekmény absztrakt tárgyi súlyát a különös részben írt büntetési tételkeret fejezi ki. A cselekmény konkrét tárgyi súlyát elsődlegesen a tényleges következmények súlyossága határozza meg. Amikor a törvény a büntetés kiszabásának elvei körében a bűncselekmény tárgyi súlyáról szól, akkor ez alatt nem a bűncselekmény – a jogalkotó által már értékelt és a különös részi tételkeretben megjelenített – absztrakt tárgyi súlyát, hanem az elkövetett bűncselekmény konkrét súlyosságát érti. A bűnösség foka az elkövető tudati viszonya az általa elkövetett cselekményhez. A célzatos elkövetés a bűnösség legmagasabb fokát testesíti meg. Az elkövető társadalomra veszélyessége elválaszthatatlan az általa elkövetett

cselekmény tárgyi súlyától. Az elkövető társadalomra veszélyességét tekintve a kiindulópontot ugyancsak az elkövetett bűncselekmény jelenti. A bűnelkövető így nem általában, hanem a bűncselekmény elkövetése révén veszélyes a társadalomra. Ebből következően az elkövető társadalomra veszélyességének a mértékére az elkövetett bűncselekményből, annak jellemzőiből lehet következtetni. E veszélyességet főleg alanyi körülmények (előélet, bűnismétlés) fokozhatják, illetve csökkenthetik. A büntetéskiszabás negyedik meghatározó szegmensét a büntetéskiszabási körülmények alkotják, amelynek irányadó, joggyakorlatban alkalmazott rendszerét az 56. BK. vélemény határozza meg.

[76] Jelen ügyben a következők állapíthatók meg: a minősített emberölés büntettét a törvény tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel rendeli büntetni, törvényi lehetőség van a büntetés enyhítésére, melynek keretében a büntetési tételben meghatározottnál enyhébb büntetés szabható ki, ha annak legkisebb mértéke a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel túl szigorú lenne, tízévi szabadságvesztéssel történő legkisebb fenyegetettség esetén, ehelyett legkevesebb ötévi szabadságvesztés szabható ki [Btk. 82. § (1) bekezdés (2) bekezdés a) pont]. A vádlott kiemelkedően magas absztrakt és konkrét tárgyi súlyú cselekményt valósított meg, ugyanakkor a vádlott társadalomra veszélyességének a mértékét jelentősen csökkenti az elkövetéskor fennálló sajátos élettani, szülés utáni állapota, szocio-ökonómiai helyzete, vagyis környezetétől való elszigetelődése és a cselekmény elkövetését elősegítő személyiségjegye, amely erősen gátolta abban, hogy a számára jelentős problémát jelentő helyzetet társadalmilag elfogadott módon kezelje. Az elsőfokú bíróság teljes körben és helyesen vette számba a büntetéskiszabás körében irányadó súlyosító és enyhítő körülményeket. Ezt a másodfokú bíróság csak annyiban árnyalja, hogy a vádlott feltáró vallomása tudati tényeinek a közvetlen, hiteles megismerésére is vonatkozott, ezek a tettenérési helyzetben sem lettek volna ilyen módon megismerhetők, így e tekintetben a feltáró vallomás enyhítő súlya nyomatékos.

[77] A vádlottal szemben kizárólag szabadságvesztés kiszabására van lehetőség, melynek az enyhítő szakasz alkalmazásával legkisebb mértéke öt évi szabadságvesztés. A számba vett büntetéskiszabási körülmények a törvényi minimum alkalmazását megfelelően indokolják.

[78] Fő szabályként a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata fegyház, ha a háromévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztést emberölés súlyosabban minősülő esete miatt szabták ki [Btk. 37. § (3) bekezdés a) pont ad) alpont]. A büntetés kiszabásánál irányadó körülményekre tekintettel a törvényben meghatározottnál eggyel enyhébb vagy eggyel szigorúbb végrehajtási fokozat is meghatározható [Btk. 35. § (2)]. Az eggyel enyhébb végrehajtási fokozat meghatározása körében az elkövető személyiségének, a bűncselekmény motívumának is jelentősége van (BH2000. 383.). Az enyhébb fokozat meghatározása indokolt, melyet jogorvoslati támadás sem ért.

[79] A 2020. november 5. napját követően elkövetett emberölés büntettéért tettesként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt a törvény kötelező rendelkezése alapján kizárt a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből [Btk. 38. § (4) bekezdés e) pont eb) alpont]. Az elsőfokú bíróság rendelkezése e tekintetben is törvényes.

[80] A bűncselekmény jellege a mellékbüntetés alkalmazását indokolta, ennek tartamát az elsőfokú bíróság a szükséges mértékben határozta meg.

[81] A törvényszék indokolt differenciáltsággal rendelkezett a bűnjelek tekintetében is. Az eljárási törvény szerint lefoglalt bűnjelek vonatkozásában a kényszerintézkedést megszüntette, ezek megsemmisítéséről történő rendelkezés alapja is az eljárási kódex [Be. 320. § (1) és (2) bekezdés], míg a lefoglalással nem érintett bűnjelek megszüntetése a 11/2003 (V. 8.) IM-BM-PM rendelet 50. § (1a) bekezdésén alapul.

[82] A bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, a bűncselekmény tárgyi súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti [Be. 574. § (1) és (5) bekezdés]. A mentesítés alkalmazásánál azonban nem kizárólag a tárgyi súly, hanem a cselekmény összes körülményeinek a mérlegelése történik (BH2003. 353., BH1988. 397.). Az elsőfokú bíróság az értékelést elvégezte, kialakult meggyőződését mind a méltányosság alkalmazása, mind annak mértéke tekintetében megindokolta. Szempontjaival a másodfokú bíróság egyetértett, attól nem kívánt eltérni.

[83] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta [Be. 605. § (1) bekezdés].

[84] A másodfokú eljárásban a kirendelt védő jelenléti díjával és a felkészülési díj törvényi minimumát is biztosító további díjjal, valamint megjelenésével kapcsolatban további bűnügyi költség merült fel (32/2017. (XII. 27.) IM rendelet 7. §), melyet a vádlott köteles az államnak megfizetni [Be. 574. § (1) bekezdés].

Budapest, 2024. év március hó 27. napján

Dr. Ujvári Ákos s.k.

Dr. Fülöp Ágnes Katalin s.k.

Dr. Patassy Bence s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró

A Budapest Környéki Törvényszék 13.B.27/2023/7. számú ítélete a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 16.Bf.17/2024/7. számú végzésével Terhelt1 vádlott vonatkozásában 2024. év március hó 27. napján jogerőre emelkedett.

Budapest, 2024. év március hó 27. napján

Dr. Ujvári Ákos s.k.

a tanács elnöke

A kiadmány hiteléül: